

Skal vi sætte prop i livsglæden?

Send som mail Print Del Tweet 0 Anbefalet 36

Mit lys brænder i begge ender / det vil ikke vare natten ud / men åh, min fjender, og åh, mine venner / Det giver et vidunderligt lys.

Af [Esben Schjørring](#)

4 Kommentarer

28. oktober 2011, 22:30

Sådan skrev den amerikanske bohème-digter og første kvindelige Pulitzer-vinder Edna St. Vincent Millay engang. Men hvis det står til Sundhedsstyrelsen, skal vi danskere passe bedre på vores livs lys og drikke mindre og med mere mådehold.

Det er budskabet i den TV-kampagne, Sæt proppen i, som styrelsen har kørt i danske medier de sidste par uger. Her står den hyggelige rødvinflaske med et tændt stearinlys i, og livet er som en flamme, der let kan blive pustet ud af en for tung alkohol-ånde, hvis man ikke »sætter proppen i«. Den kampagne vækker kritik fra ph.d-stipendiat ved SDU, Camilla Schwartz:

»Der er to ting, der slår mig med den her kampagne. Man vil fjerne nydelseselementet ved alkohol og tage forestillingen om livsglæde væk. Man sygeliggør noget, som man ikke førhen betragtede som noget sygeligt - nu tilhører selv folk med et lille forbrug af alkohol en risikogruppe, som er determineret til at blive syge. For det andet har man ikke fokus på, hvorfor folk drikker for meget, men kun på at få folk til at holde op med det.«

Camilla Schwartz, der forsker i sundhed som et kulturelt fænomen, mener, at Sundhedsstyrelsen bidrager til en myte om et sygdomsfrit samfund.

»På kampagnes hjemmeside opfordrer man folk til at downloade en genstandstæller som app. til sin telefon og skriver at, hvis man gør det, er man godt på vej til at sikre sig 'at ens lys ikke brænder ud' - og her lover man for meget, for det er jo et faktum, at vi alle sammen skal dø. Og det er et godt udtryk for hele kampagnen: Samtidig med at livet bliver fremstillet som så skrøbeligt, at det når som helst kan blæse ud, hvis vi ikke ændrer adfærd, italesætter man en myte om, at vi kan opnå et samfund uden død og sygdom. Døden er både noget skræmmende og noget, vi kan fjerne. Det er et paradoks. Derved bliver døden ikke noget, vi får lov at forholde os til eksistentielt. Sundhedsstyrelsen vil sige, at vi 'selvfølgelig' alle sammen skal dø, men hele retorikken og metaforikken peger i anden retning.«

Men hvad er der galt med oplysning?

»Der er ikke noget i vejen med oplysningskampagner, men ofte har de her kampagner en tendens til at være mere end oplysning. Man vil jo gerne omvende og diktere en specifik adfærd.«

Hvad er problemet med, at vi bliver påvirket til at leve længere det vil vi vel alle sammen?

»Problemet er, at målet om et langt liv for det lange livs egen skyld i sidste ende er meningsløst, for vi skal jo dø på et eller andet tidspunkt. I virkeligheden er Sundhedsstyrelsen med til at sætte individet under et enormt pres, fordi det gode liv bliver umuligt at opnå, når man gør det sygdomsfrie til et ideal.«

»Jeg ser det som, at vi er ved at bevæge os væk fra dannelsessamfundet til et overlevelsessamfund. Vi har en mangel på eksistentielle dannelsestanker og i stedet fokuserer vi på, at kroppen skal plejes og overleve, og derfor har sundhed næsten fået en religiøs status.«

Sundhed giver frihed

Sundhedsstyrelsens direktør, Else Smith er, måske ikke overraskende, uenig kritikken.

»Vi tager afsæt i det faktum, at alkohol i princippet er et kræftfremkaldende stof, fx er der en ligefrem sammenhæng mellem indtag af alkohol og risiko for brystkræft, men alkohol kan også være årsag til leverkræft og spiserørs-kræft. Det ved de fleste danskere ikke. Derfor har vi valgt, at den alvor vil vi også formidle og informere om.«

Kampagnen vil jo ændre folks adfærd, så det er jo ikke kun oplysning. Hvilke etiske overvejelser gør I jer om det?

»Vores afsæt er, at, hvis du har din sundhed i behold, så har du mange flere valgmuligheder, end hvis din sundhed ikke er i behold. Det, der er vigtigt for os, er, at kampagnens budskab er til at forstå, men også meget gerne, at hvis der er det her skræmmeelement, eller hvad man nu vil kalde det, at der så også er en anvisning til, hvad man kan gøre ved det. Og det kan man jo, for hvis man sænker sit alkoholforbrug ned til lavrisikogrænserne, så har man meget lav risiko for helbredsskader af alkohol.«

Men kan du se, at I gør brug af en forestilling om et sygdomsfrit liv?

»Jeg kan godt følge tanken. Men vi siger ikke, at det evige liv venter, hvis du følger vores råd og anbefalinger. Tværtimod arbejder vi med at vi danskere skal forlige os med døden. Vores bidrag til folkesundheden handler om, at bistå danskerne med at leve så længe som muligt og ved så godt et helbred som muligt, så du kan gøre netop det, du gerne vil.«

I beskæftiger jer i kampagnen med selve overforbruget af alkohol, men ikke med årsagerne til det, burde I ikke det?

»Nu er det jo ikke sådan, at vi tror, at alle danskere lægger deres alkoholforbrug om efter en kampagne på 14 dage. Vi ved godt, at alkohol bruges som både et middel til nydelse og til flugt fra hverdagen. Vi ved, at vore unge drikker for at blive fulde. Hvorfor er det nødvendigt? Det er et godt spørgsmål, men en del af svaret er nok, at vi lever i en kultur, der i høj grad accepterer alkohol, fuldskab og fuldsyge. Det er rigtigt, at vi i kampagnen ikke sætter fokus på de samfundsmæssige årsager, men som Sundhedsstyrelse er vores ekspertise og myndighedsområde danskernes sundhed.«

Bagsiden af liberalismen

Sundhedsstyrelsen afviser altså, at de sætter sundheds-barren for højt. Målet for statens øverste sundhedsmyndighed er derimod at sikre vores valgfrihed mod sygdommens fængsel.

Socialdemokratisk velfærd og liberalistisk frihed smelter her sammen - og det er ellers to størrelser, vi plejer at sætte i modsætning til hinanden. Men ifølge filosof Anders Fogh Jensen er der en sammenhæng.

»Det liberale har fra starten af været en kritik af at der styres for meget, at staten blander sig for meget, bliver for stor, og et forsvar for at folk skal have lov til at gøre hvad de vil. Men med tiden kommer den liberale stat til at blande sig utrolig meget, fordi den skal sikre det frie valg. Den skal sikre, at der er købekraft, flow, infrastruktur og at der ikke er monopoldannelse - så på en omvendt måde, bliver den liberale stat alligevel stor. Sikkerheds- og forebyggelsessamfundet er bagsiden af liberalismen, hvor man hele tiden skal sikre individernes frihed og at de bruger den ordentligt.«

Hvordan?

»I stedet for at gøre som den autoritære stat, liberalismen brød med, der kontrollerede samfundet med forbud, prøver den moderne stat at handle på folks frie valg. Et vigtigt element her er, at man fra det 19. århundrede og frem skifter fokus fra sygdom til sundhed og går fra helbredelse af syge til forebyggelse for alle. Det får sundhedspolitikken til at eksplodere i det tyvende århundrede. Den sniger sig ind over alt, så er det pludselig også den måde man sidder på kontoret, og hvad man spiser - eller drikker - derhjemme. Og så bliver det legitimt at blande sig, for nu er det for folks egen skyld.«

Hvordan kan man så opnå en eller anden form for selvbestemmelse i det her normpres?

»Den direkte modstand mod forebyggelsesfornuften er pubertær; så siger man 'jeg vil fandeme ikke være sund, så jeg gør det modsatte og skader min sundhed' - man skader sig selv som en hævndelse af frihed. Og det er jo dumt. Men måske er der en anden fornuft end forebyggelsesfornuften. Man kan sige som Kant 'Hvad er oplysning? Det er ikke at lade sig lede for meget af de andre'. Oversat til i dag: Får jeg et bedre liv af hele tiden at forsøge på at forbedre mit liv? »